

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

<https://muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/biografie/1918-1939/dowodcy-formacji-granicznych/adolf-malyszko/9426,Adolf-Malyszko.html>
2024-07-16, 17:24

płk **Adolf Małyszko** ps. M. Floda, ur. 1.01.1886 r. w Niemczynie (pow. Sokólski). Ojciec Adam – rolnik; matka Rozalia z domu Bielawska; żona (poślubiona 11. 10. 1924) Zofia Ludwika z domu Zalewska (1896 – 1941), syn Piotr Witold (1928 – 1992).

Uczęszczał przez rok do szkoły ludowej w Czarnej Wsi, od 1896 r. do dwuklasowej szkoły powiatowej w Sokółce, od 1898 r. uczył się prywatnie w Wilnie, zdał egzamin z ośmiu klas gimnazjalnych w Carskim Siole (matura 1903), od 1905 r. studiował na Wydziale Fizyczno-Matematycznym Uniwersytetu w Warszawie, w 1906 r. przeniósł się do Konstantynowskiej Szkoły Artylerii w Petersburgu (1909), ukończył Kurs Dowódców Pułków Artylerii w Toruniu (1925).

Wydalony z Uniwersytetu w Warszawie za udział w strajku szkolnym 1905 r., wyjechał w 1906 r. do Petersburga. Po ukończeniu studiów w stopniu podporucznika otrzymał przydział do 18. Brygady Artylerii w Lublinie (1909-1910), następnie służył w 14 Dyonu Moździerzy (młodszy oficer), w 1913 r. na własną prośbę odkomenderowany do 23. Dyonu Moździerzy w Górze Kalwarii (starszy oficer baterii, do 1915 r.). W czasie I wojny światowej od 1915 r. dowódca Parku Artyleryjskiego, uczestnik walk w Prusach Wschodnich. W II 1917 r. przeniesiony na front Kaukaski do 123 Brygady Artylerii (dowódca baterii). W 1917 r. delegat Związku Wojskowego Polaków w Tyflisie (założyciel i pierwszy prezes) na Ogólny Zjazd Wojskowy Polaków w Piotrogradzie. W czasie zjazdu wytypowany do Naczelne Dowództwo Wojsk Polskich organizowane na terenie Rosji); wskutek sporu z jego prezesem W. Raczkiewiczem powrócił na front kaukaski, gdzie objął dowództwo I baterii haubic lekkich 9. Dyonu Moździerzy; w XII 1917 r. opuścił baterię wyjechał do Tyflisu, gdzie rozpoczął organizowanie Dywizji Polskiej na Kaukazie, potem przemianowanej na Brygadę Polską; służył w niej od 25 XII 1917 r. do 26 VII 1918 r. (25 XII 1917 r.-8 I 1918 r. i 30 VI-26 VII 1918 r. oficer sztabu, 8 I-30 VI 1918 r. dowódca 1. Polskiej Baterii, mianowany przez tymczasowy rząd Republiki Zakaukaskiej), a po jej rozwiązaniu wyjechał do Polski. W X 1918 r. po przybyciu do kraju mianowany dowódcą Wojskowej Straży Granicznej, od 25 VII 1919 r. prezes Komisji Kwalifikacyjnej Wojskowej Straży Granicznej z zatwierdzeniem stopnia – do 15 V 1919 r. Po zrzeczeniu się mandatu poselskiego w okresie od III 1920 r. do 26 XI 1921 r. był komendantem Centralnego Obozu Podoficerskich Szkół Artylerii w Toruniu. Od 26 XI 1921 r. do 19 V 1922 r. w Sztabie Generalnym na stanowisku zastępcy szefa w III Oddziale Naukowo-Szkoleniowym, do 26 IX 1922 r. inspektor gazowy tamże; w V 1923 r. przeniesiony do Generalnego Inspektoratu Artylerii, gdzie pozostawał inspektorem wyszkolenia chemicznego do V 1925 r.; od 4 II 1926 r. do 14 II 1927 r. zastępca dowódcy 6. Pułku Artylerii Ciężkiej we Lwowie, w okresie 14 II – 26 IX 1927 r. odkomenderowany do Państwowej Komisji Uzupelnień w Sosnowcu, od 26 IX 1927 r. Komendant Państwowej

Komisji Uzupełnień w Sarnach, 31 X 1928 r. przeniesiony w stan spoczynku; 23 IX 1926 r. ukarany dyscyplinarnie 28 dniami aresztu domowego za opublikowanie bez zezwolenia książki: „Uwagi oficera polskiego o Roku 1920”. Założył w Piasecznie Kasę Bezprocentową dla najuboższych, członek zarządu spółdzielni „Odrodzenie” w Piasecznie, następnie prezes jej Rady Naczelnej; 1934 r. wybrany na członka Rady Miejskiej w Piasecznie i z jej ramienia do Rady Powiatu w Warszawie. Z jego inicjatywy powstało Towarzystwo Obrony Przeciwgazowej (wiceprezes), założył Ligę Lotniczą - oba stowarzyszenia połączyły się tworząc Ligę Obrony Powietrznej. Kontakt z prasą ludową rozpoczął w VIII 1907 r. artykułem „Do braci gospodarzy” w „Przyjacielu Ludu”, który trwał do wybuchu wojny 1914 r.; Od 1928 r. publikował liczne artykuły o tematyce wiejskiej w czasopiśmie „Posiew”. W 1936 r. zaangażowany przez Syndykat Emigracyjny (kierownik oddziału kulturalno-oświatowego) – przygotowanie emigrantów do życia w wybranym kraju docelowym Ameryki Południowej. Politycznie związany z PZL i PSL „Piast”, w l. 30. z Chłopskim Stronnictwem Rolników. Wybuch II wojny światowej zastał go w Piasecznie; w I 1941 r. aresztowany, następnie zwolniony i inwigilowany. Okres wojny pracował w fabryce gils „Dzwon” w Warszawie. W IV 1945 r. powołany do czynnej służby wojskowej na stanowisko kierownika wyszkolenia chemicznego w dywizji szkolnej, od VII 1945 r. kierownik wyszkolenia bojowego w Departamencie Chemicznym MON, od IX 1945 r. szef departamentu, w XII 1945 r. zdemobilizowany; rozkazem personalnym MON z dnia 1 II 1950 r. przeniesiony w stan spoczynku z dniem 31 XII 1945 r. Od I 1946 r. w Polskim Związku Zachodnim kierownik wydziału organizacyjno-propagandowego. W I 1949 r. kierownik sprzedaży w wytwórni chemicznej „Bolbar”.

Opublikował m.in.: „Listy z okopów”, „O tem co widzimy na niebie”, „Wiatr, deszcz i piorun”, „Motyle”, „Muchy”, „Żuki”, „Robaki”, „Precz z tytoniem”, „Wojna współczesna”, „Wojna chemiczna”, „Historia pracy człowieka”, „O naszym gospodarstwie”, „Samoloty”, „Zabobony i strachy”, „Uwagi oficera polskiego o roku 1920”, artykuły m.in. w: „Froncie Ludowym”, „Gazecie Warszawskiej”, „Posiewie”, „Przyjacielu Ludu”, „Tygodniku Ilustrowanym”, „Wiarusie” i „Naszym Przyjacielu”, artykuł autobiograficzny „Dwadzieścia osiem lat pracy oświatowej wśród ludu polskiego 1907-1935”.

Posel na Sejm Ustawodawczy (złożył mandat na przełomie II/III 1920 r.); mandat uzyskał z list 1 (Blok Narodowy – wiejski) i 2 (PSL „Wyzwolenie” i Stronnictwo Niezawisłości Narodowej) w okręgu wyborczym Nr 33 (Białystok); od VI do 1 VIII 1919 r. członek Koła Niezależnych Posłów Ludowych., następnie PSL „Wyzwolenie”, po połączeniu zaś dwóch klubów ludowych członek Klubu PSL; pracował w trzech komisjach: regulaminowej i nietykalności poselskiej, wojskowej, ds. żydowskich.

Zmarł 22.02.1963 r. w Piasecznie koło Warszawy. Pochowany na cmentarzu parafialnym tamże.

Awanse:

1909 podporucznik

1911 porucznik

1915 sztabkapitan

1916 kapitan

1917 podpułkownik

1918 pułkownik

Odnaczenia (rosyjskie - wojskowe):

Krzyż św. Anny II, III, IV klasy

Krzyż św. Stanisława I, II klasy

Krzyż św. Włodzimierza IV klasy

Krzyżem św. Jerzego IV klasy

Źródło: P. Majewski, G. Mazur "Posłowie i Senatorowie Rzeczypospolitej Polskiej 1919-1939", słownik biograficzny t. IV M-P. Wydawnictwo Sejmowe Warszawa 2009 r.

Biblioteka Sejmowa: biogram przekazany przez p. **Miłosza Filipowiaka** pracownika Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie.

Odpis skrócony aktu zgonu nr 26/1963 z USC Piaseczno, 12 VIII 1997 r.

Centralne Archiwum Wojskowe: akta personalne (nr 1769/89/3273).